

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

філологічного факультету

проф. Бунчук Б.І.

«5» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

МОВНА ОСОБИСТІТЬ ЯК СУБ'ЄКТ КОМУНІКАЦІЇ

(вибіркова)

Освітньо-наукова програма: «Філологія»

Спеціальність: 035 Філологія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий) PhD

Мова навчання: українська

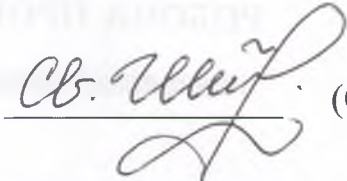
Чернівці, 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Мовна особистість як суб'єкт комунікації» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

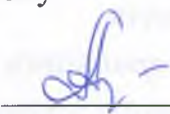
Розробник: *Антофійчук Алла Миколаївна*, доцент кафедри сучасної української мови, кандидат філологічних наук

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри

 (Світлана ШАБАТ-САВКА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету (Алла АНТОФІЙЧУК)
(підпис) (прізвище та ініціали)

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ – вивчення феномена мовної особистості як суб'єкта комунікації, невід'ємного елемента мовного спілкування; формування вмій і навичок правильно розуміти й аналізувати явища мовного спілкування; використовувати набуті знання у вивченні фахових дисциплін та суто філологічних дослідженнях.

Предмет вивчення навчальної дисципліни – специфіка мовної особистості як суб'єкта комунікації.

ЗАВДАННЯ КУРСУ полягають у тому, що в процесі вивчення курсу здобувачі зможуть засвоїти термінологічний апарат з проблеми, основні положення теорії мовної комунікації, структуру і складники мовної комунікації, лінгвістичне моделювання мовної особистості, основні принципи, правила й конвенції безконфліктного спілкування; зможуть орієнтуватися у проблемі виявлення комунікативних процесів та визначення їх складників, визначати типи і види спілкування, визначати структуру і складники комунікації, застосовувати принципи і правила спілкування, здійснювати аналіз комунікативних актів, характеризувати лексичні, семантичні та фонетичні явища під час мовленнєвої діяльності, визначати граматичні та стилістичні проблеми мовленнєвого акту, досліджувати мовленнєвий етикет і культуру спілкування мовців, давати власну оцінку комунікативним явищам і процесам

КОМПЕТЕНЦІЇ, ЯКИМИ МАЄ ОВОЛОДІТИ АСПРАНТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – мовознавства.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української мови.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної специфіки.

ФК 15. Здатність використовувати теоретичні знання про основні напрями досліджень у площині сучасного українського та зарубіжного мовознавства, зокрема у галузях комунікативної, когнітивної та зіставної лінгвістики, у сфері дискурсології, лексикології, концептології, ономастики, соціолінгвістики, а також у межах гендерного та лінгвокультурологічного підходів до мови.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними

текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 27. Аналізувати мовні явища в різних аспектах: історичному, семантичному, стилістичному, функціональному, етимологічному, соціолінгвістичному, соціокультурному та ін.

ПРН 28. Визначати основні орієнтири дослідження мовних та мовленнєвих явищ на сучасному етапі розвитку лінгвістики.

ПРН 33. Аналізувати й оцінювати заходи мовної політики, прогнозувати їхні наслідки тощо.

ПРН. 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна	індивідуальні	
Денна	1	2	3	90	10	5			75		залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		залік

ДИДАКТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	п	ін	с.р		л	с	п	ін	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні засади мовної комунікації												
Тема 1. Поняття комунікації у сучасній науці. Різновиди комунікації. Особливості людської комунікації	12	1				6	12	1				11
Тема 2. Комунікативний процес та його	11	1		1		8	11			1		10

складники												
Тема 3. Комунікативний акт як функціональна одиниця комунікативного процесу.	11	1				8	11					11
Тема 4. Моделі комунікації. Функції комунікації	11	1				8	11					11
Тема 5. Основні види комунікації. Форми вербальної комунікації	11	1		1		8	11					11
<i>Разом за ЗМ 1</i>	56	5		2		38	56	1		1		54
Змістовий модуль 2. Комуніканти як суб'єкти комунікації												
Тема 1. Підходи до вивчення мовної особистості як основного суб'єкта комунікації	8	1		1		6	8	1				7
Тема 2. Структура мовної особистості як учасника комунікативного процесу. Комунікативний складник мовної особистості	7	1				6	6					6

Тема 3. Соціальні й комунікативні ролі співрозмовників	7	1		1		8	7					7
Тема 4. Психологічний та соціоінтерактивний складники мовної особистості	7	1		1		8	7					7
Тема 5. Мовний, мовленнєво- риторичний та національно- культурний складники мовної Особистості	7	1				8	8			1		7
Разом за ЗМ 2	34	5		3		37	34	1		1		32
Усього годин	90	10		5		75	90	2		2		86

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Назва теми
1	Витоки теорії мовленнєвої діяльності: - античний погляд на мовленнєву діяльність; - розвиток теорії мовленнєвої діяльності у період Середньовіччя та епохи Відродження.
2	Становлення теорії мовленнєвої діяльності в XIX столітті. Основні напрямки розвитку.
3	Лінгвопсихологічна характеристика мовленнєвої діяльності та спілкування.

4	Характеристика проблеми мовленнєвої діяльності в науковій літературі: - традиційні погляди на мовлення як діяльність у науковому доробку провідних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів; - новітнє потрактування мовленнєвої діяльності.
5	Мовлення та його міжпредметний аспект.
6	Мислення і мовлення: їх взаємозв'язок.
7	Мова, мовлення та процеси реченнєвомисленнєвої діяльності.
8	Мова і свідомість
9	Різновиди мовлення за формою вираження думки: їх характеристика.
10	Основні види мовленнєвої діяльності: - продуктивні види мовленнєвої діяльності; - рецептивні види мовленнєвої діяльності.
11	Основні компоненти мовленнєвої діяльності: мова, діяльність, предмет, засоби та способи реалізації, продукт і результат.
12	Механізми мовлення: мотивація та мовленнєва інтенція.
13.	Висловлювання як розгорнуте мовленнєве повідомлення.
14	Процес висловлювання, його особливості.
15	Компоненти мовленнєвої ситуації.
16	Характеристика етапів породження висловлювань.
17	Мовленнєвий акт, його зміст.
18	Метакомунікація як одиниця лінгвістики
19	Культура спілкування як елемент загальної культури людини

20	Самопрезентація (конкретні ситуації): особливості, компоненти.
21	Комунікативна поведінка і комунікативні ресурси.
22	Інституційні дискурси (науковий дискурс, педагогічний дискурс, політичний дискурс).

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття, самостійна робота (ІНДЗ). Організація роботи слухачів передбачає поняттєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, робота з науковою та довідковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідницько-творчих завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях через індивідуальне і фронтальне усне опитування, бліц-опитування; письмові самостійні роботи (реферати, есе); ведення термінологічного словника; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; розв'язання творчих задач; взаємоконтроль слухачів у парах і групах; самоконтроль тощо. Особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень аспірантів. Вид семестрового контролю: модульні контрольні роботи, залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. Загальні 100 балів включають: 60 балів – поточний контроль (по 20 балів за кожен модуль); 40 балів – залік.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	Відмінно/зараховано
Добре	B (80-89)	дуже добре/зараховано

	C (70-79)	Добре/зараховано
Задовільно	D (60-69)	Задовільно/зараховано
	E (50-59)	Достатньо/зараховано
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно/незараховано) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно/незараховано) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)					Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів					
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	T5		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

Оцінювання рівня та якості знань аспірантів здійснюється із врахуванням їхніх індивідуальних особливостей і передбачає диференційований підхід.

Оцінку «зараховано» («А») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **90–100** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- правильно, повно, логічно й послідовно розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; у своїх відповідях засвідчують всебічні, систематизовані, глибокі знання відповідно до навчальної програми;

- вміють робити узагальнення й висновки, використовуючи для аргументації тих чи тих положень покликання на джерела основної, додаткової й самостійно дібраної літератури;

- аргументовано висвітлюють і на вдалих прикладах підтверджують важливість метафоричних процесів у пізнавальному досвіді людини та у формуванні лексико-семантичної системи мови;

- засвоїли базові теоретичні поняття зі сфери метафорології;

- регулярно, кваліфіковано брали участь у науково-навчальних дискусіях та в обговоренні питань, винесених на самостійне опрацювання.

Оцінку «зараховано» («В») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **80–89** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили достатню обізнаність з теоретичними положеннями курсу й правильно, але частково розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю;
- засвідчують вміння аргументовано підкріплювати свої висновки та узагальнення положеннями з джерел рекомендованої літератури, яку аналізують на достатньому рівні;
- в основному засвоїли матеріал, який дає можливість описати роль метафоричних процесів у пізнавальному досвіді людини;
- продемонстрували вміння аналізувати та описувати фактичний матеріал і на достатньому рівні послуговуватися відповідною науковою термінологією;
- брали досить активну участь в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, робили реферативні повідомлення;
- опрацювали питання для самостійного вивчення.

Оцінку «зараховано» («С») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **70–79** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність з теоретичними положеннями курсу й правильно, але частково розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; допускають незначні помилки в застосуванні теоретичних положень; не в усіх випадках наводять вдало підібрані приклади;
- вміють аналізувати та описувати фактичний матеріал, але при цьому подають недостатньо аргументовані відповіді;
- брали участь в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, робили реферативні повідомлення, але при цьому допускали певні неточності або негрубі помилки;
- опрацювали питання для самостійного вивчення.

Оцінку «зараховано» («D») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **60–69** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не повністю опанували матеріал, передбачений програмою курсу;
- поверхнево розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; допускають суттєві помилки у відповідях на запитання;
- виявляють невміння застосовувати теоретичні положення під час аналізу фактичного матеріалу;

- не брали активної участі в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, реферативні повідомлення робили фрагментарно, без використання достатньої кількості рекомендованих джерел; не залучали самостійно дібраних наукових праць;

Оцінку «зараховано» («E») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **50–59** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- показали низький рівень обізнаності зі змістом теоретичних положень курсу;
 - фрагментарно розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; допускають суттєві, грубі помилки у відповідях на запитання;
 - не вміють аналізувати та описувати фактичний матеріал;
 - опрацювали лише окремі джерела зі списку рекомендованої літератури;
- дуже рідко виступали з реферативними повідомленнями й пасивно поводити себе на практичних заняттях.

Оцінку «незараховано» («FX») з можливістю повторного складання отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **35–49** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- засвідчують незнання значної частини навчального матеріалу, не володіють базовою термінологією, не наводять прикладів і не роблять висновків та узагальнень;
- виявляють незнання основних фундаментальних положень з дисципліни; допускають грубі помилки;
- не відвідували частину занять;
- пасивно поводити себе на практичних заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінку «незараховано» («F») з обов'язковим повторним курсом отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **1–34** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- засвідчують незнання навчального матеріалу, не розкривають змісту жодного з питань підсумкового модуль-контролю;
- не відвідували практичних занять.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови: Лінгвофілософські нариси: монографія. Київ : Академія, 2009. 192 с.
2. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 281 с.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики К: Академія, 2004. 343 с.
4. Бацевич Ф., Чернуха В. Комунікативна особистість у сімейному спілкуванні : монографія. Львів : ПАІС, 2018. 260 с.
5. Бацевич Ф., Чернуха В. Мовна особистість у сімейному спілкуванні: лексико-семантичні виміри : монографія. Львів : ПАІС, 2014 б. 182 с.
6. Бибик С. П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. 589 с.
7. Богдан С. К. Мовний етикет українців : традиції і сучасність К. : Рідна мова, 1998. С. 6–85.
8. Голубовська І. О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен. *Studia Linguistica*. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. Вип. 1. С. 25–33.
9. Гуйванюк Н. В., Агафонова А. М. Антропоцентричний підхід до вивчення мовних явищ (На матеріалі авторизованих конструкцій сучасної української мови) Чернівці : Рута, 2001. 56 с.
10. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 368 с.
11. Єрмоменко С. В. Напрями досліджень мовної особистості у сучасній лінгвістиці. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 2 (33). С. 33–37.
12. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд : монографія. Київ : НДІУ, 2007. 444 с.
13. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності : стилїстика та культура мови К. : Довіра, 1999. С. 34–78.
14. Загнітко А. Мовна особистість в епістолярному дискурсі: типологія лінгвоіндивідуацій і лінгвоіндивідуалізацій. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2016 а. № 33. С. 58–72.
15. Загнітко А. П. Основи дискурсології : науково-навчальне видання. Донецьк, 2008. 194 с.
16. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування : монографія. Одеса : Астропринт, 2008 б. 324 с.
17. Корнєва Л.М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. N. 49, Т.1. С. 88-90.
18. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2011. 187 с.
19. Кочерган. М.П. Загальне мовознавство. К.: Академія, 1999. 286 с.

20. Лавриненко О. Л. Структурно-функціональні особливості мовної особистості студентів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Луцьк, 2011. 19 с.
21. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 243 с.
22. Нікітіна А. В. Дискурсна особистість як лінгводидактичне поняття. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. № 4. С. 217–282.
23. Пентелюк М.П. Культура мови і стилістика. К : Вежа, 1994. 240 с.
24. Пірошенко С.Ю. Комунікативні параметри мовної особистості в освітньому дискурсивному просторі. *Педагогічний дискурс*. Вип.. 14. 2013. С. 356 – 359.
25. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Київ: ВЦ Київський університет, 1999. 308с.
26. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти: монографія . Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
27. Сагач Г. М. Риторика : навч. посіб. Вид. друге, перероблене і доповнене. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 568 с.
28. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації : підручник. Черкаси : Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
29. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке : монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
30. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
31. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
32. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ : ІнЮре, 2009. 276 с.
33. Синиця І. А. Мовна особистість автора у науково-гуманітарному тексті ХІХ ст. (комунікативний, культурологічний, образно-стилістичний аспекти) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02. Київ, 2007. 36 с.
34. Стародубцева О.А. Лексико-семантичні засоби кінетичної характеристики персонажа (на матеріалі французького роману ХХ століття): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.05 / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2002. 21 с.
35. Стахів М. Український комунікативний етикет : навч.-метод. посіб. К. : Знання, 2008. С. 11–23.
36. Степаненко М., Дейна Л. Суб'єктивна та об'єктивна оцінка в українському щоденниковому дискурсі : монографія. Полтава : Дивосвіт, 2018. 268 с.
37. Солощук Л.В, Котов М.В. Національний характер мовної особистості в контексті міжкультурної комунікації. *Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи*. 2010. С. 215 – 222.

38. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці : Букрек, 2014. 412 с.
39. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник. К.: АртЕк, 1998. С.191-192.
40. Шумарова Н.П. Мовна компетенція особистості. Соціопсихолінгвістичний аспект. Автореф. дис доктора філолог. наук. К., 1994. 16 с.

ДОДАТКОВА

1. Багмут А. Й. Семантика і інтонація в українській мові К., 1991. С. 6–58.
2. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріала назв чуттєвої сфери). *Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія –Лінгвістика*: Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Випуск 5. С. 174- 180.
3. Даниленко Л. І. Простір «мова – людина – культура» академіка В. М. Русанівського. *Мовознавство*. Київ, 2011. № 3. С. 10–15.
4. Дорошкевич А. С. Стратегії самопрезентації особистості у повсякденності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2013. № 5. С. 245–254.
5. Дружинець М. Л. Українське усне мовлення сучасної молоді південної та західної зон: девіантні процеси. *Записки з українського мовознавства*. Одеса : ПолиПринт, 2018. № 25. С. 136–145.
6. Єщенко Т. А. Категорія антропоцентричності: адресантність і адресатність у тексті. *Лінгвістика*. 2011. №. (24). Ч. 2. С. 137–142.
7. Журавльова Н. М. Поетика української епістолярної ввічливості ХІХ – початку ХХ століття : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 548 с.
8. Завальська Л. В. Комунікативна стратегія аргументації в українському політичному дискурсі. *Одеський лінгвістичний вісник*. Спецвипуск. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2017 а. С. 66–69.
9. Ковалевська Т. Ю. Психосемантика комунікативної гармонійності. *Записки з українського мовознавства*. Одеса : Астропринт, 2003. Вип. 12. С. 360–369.
10. Колесникова І. А. Специфіка категорій «адресант» і «адресат» у професійному дискурсі. *Studia Linguistica*. 2009. 491 Вип. 3. С. 114–118.
11. Космеда Т. А. Дискурсивні слова як центр комунікативної стратегії вченого і педагога у проекції на мовну особистість А. П. Загнітка. *Лінгвістичні студії*. Донецьк : ДонНУ, 2010. Вип. 20. С. 205–210.
12. Космеда Т. А. Індекс комунікативної компетенції та психотип як параметри диференціації мовної особистості. *Лінгвістичні дослідження*. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2011. Вип. 31. С. 196–205.
13. Космеда Т. А. Типові дискурсивні слова як показник комунікативної

- компетенції мовної особистості (на прикладі аналізу «живого» мовлення І. Франка). *Лінгвістичні студії*. Донецьк: ДонНУ, 2008. Вип. 17. С. 206–210.
14. Мацько Л. І. Мовна особистість Андрія Малишка як лінгвокультурологічний феномен. *Культура слова*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013 а. № 78. С. 7–11.
 15. Мацько Л. І. Мовна особистість Тараса Шевченка як чинник формування національної ідентичності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог, 2014. Вип. 50. С. 8–15.
 16. Рудик І.М. Культурна специфіка невербального коду в міжкультурній комунікації. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. N 23. С. 101-103.
 17. Семигінівська Т.В. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства. *Вісник СумДУ. Серія Філологія*. 2007. №.1. Том 2. С. 45-49.
 18. Янова О.А. Номінативно-комунікативний аспект позначення усмішки як компонента невербальної поведінки (на матеріалі сучасної англійської мови): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2002. 19 с.
 19. Яценкова О.В. Комунікативний процес в діловій сфері, *Філологічні науки: Зб. наук. пр.* Суми: СумДПУ, 2002. С. 206 -212.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Комунікація. – <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/Комунікація>
2. Ніколаєнко І.В. Міжкультурна комунікація і мова. – http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Philologia/21224.doc.htm
3. Шинкаренко Т. "Комфортна дистанція", щира усмішка і – о'кей? // Віче. – <http://www.viche.info/index.php?action=archive&id=133>